

Dato
21. juni 2010

Efterskoleforeningen
Vartov, Farvergade 27 H, 2.
1463 København K

Tlf. 33 12 86 80
Fax 33 93 80 94

info@efterskoleforeningen.dk
www.efterskole.dk
www.efterskoleforeningen.dk

Valg af ungdomsuddannelse efter 9. og 10. klasse

Undervisningsministeriet har med stor forsinkelse offentliggjort tal for, hvilke valg af ungdomsuddannelse, de unge foretog i foråret 2010.¹

Statistikken omfatter knap 98.000 elevers valg. Heraf kommer knap 58.000 fra folkeskolernes 9. og 10. klasse, medens efterskolerne med knap 23.500 er næststørste leverandør.²

Følgende hovedtendenser gør sig gældende:

- Valg af at fortsætte i 10. klasse svarer til sidste år 47,6 %, men sammenlignet med år 2000 er der tale om et fald fra 61,8 %.
- Færre efterskoleelever end folkeskoleelever vælger 10. klasse efter afslutningen af 9. klasse (48,3 % mod 46,8 %).
- Efterskoleelevernes valg af gymnasial uddannelse efter 9. klasse er nu næsten på niveau med folkeskoleelevernes (35,9 % mod 38,0 %).
- Efterskolerne leverer samlet set en større andel afgangselever til en gymnasial uddannelse end folkeskolen (72,5 % mod 67,9 %)
- Der er meget store regionale forskelle mellem elevernes valg i Hovedstadsområdet og de øvrige fire regioner, men efterskoleelevernes valg - primært efter 10. klasse - udligner en stor del af denne forskel.
- Blandt alle elever, der vælger en gymnasial uddannelse udenfor Hovedstadsområdet, udgør efterskoleeleverne en andel på 39 %. Godt 51 % af alle 10. klasse elevernes valg, der vælger en gymnasial uddannelse kommer fra en efterskole.
- Eftersom en gymnasial uddannelse er et første led i opnåelse af en videregående uddannelse, har det stor betydning, at der er en høj gymnasial andel i alle regioner, og hertil bidrager efterskolen i særdeleshed.

Notat Sophus Bang Nielsen.

Der er bred politisk enighed om, at mindst 95 procent af de unge skal have en ungdomsuddannelse. For efterskolerne har det høj prioritet at bidrage til, at dette mål opnås, og at det vel at mærke opnås i alle dele af Danmark.

Det første trin for at de unge får en ungdomsuddannelse er, at de melder sig dertil, men ikke nødvendigvis at det sker umiddelbart fra 9. klasse. En meget stor andel af efterskoleeleverne vælger at tage 10. klasse, før de går i gang med en ungdomsuddannelse, og meget tyder på, at dette ekstra år er medvirkende til, at efterskolerne udenfor Hovedstadsregionen er storleverandør af unge til ungdomsuddannelserne.

96 % af efterskolernes afgangselever³ fra 9. og 10. klasse har valgt en ungdomsuddannelse. Som i folkeskolen vælger de fleste enten en erhvervs- eller gymnasial uddannelse og følgende, og blandt

¹ En tidligere undersøgelse har vist, at efterskoleelevernes tilkendegivelse svarer nogenlunde til elevernes faktiske valg i efteråret, medens der inden for andre skoleformer kan være ret store afvigelser.

² I det følgende sammenlignes primært med folkeskoleeleverne, men også i nogle tilfælde med alle afgangselever.

efterskoleeleverne er søgningen stigende til de gymnasiale uddannelser og faldende til erhvervsuddannelserne. Tal for afgangselever fra de efterskoler, der er godkendt med et samlet tilbud til alle elever indgår på linje med øvrige tal for efterskoleeleverne, hvorimod folkeskolens specialskoler eller den kommunale ungdomsskoles tilbud ikke indgår i tal for folkeskolen.⁴ Følgende sammenligningsskema kan opstilles:

Valg efter 9. klasse			
	10. klasse	Erhvervsuddannelse	Gymnasial uddannelse
Folkeskole	48,3 %	10,9 %	38,0 %
Efterskole	46,8 %	13,1 %	35,9 %
Valg efter 10. klasse			
		Erhvervsuddannelse	Gymnasial uddannelse
Folkeskole		36,7 %	55,5 %
Efterskole		20,3 %	73,2 %
Afgangselever i alt			
Folkeskole		26,4 %	67,9 %
Efterskole		21,6 %	72,5 %

Der er de seneste år sket den udvikling, at efterskolernes 9. klasse afgangselever vælger en gymnasial uddannelse i næsten samme omfang som folkeskolens 9. klasse afgangselever, og at forskellen i gymnasialt valg efter 10. klasse bliver større de to skoleformer imellem.

Valg af 10. klasse i forlængelse af 9. klasse

Andelen af unge, der vælger 10. klasse er siden år 2000 faldet fra 61,8 til 47,6 %.

Som anført ovenfor er andelen, der efter 9. klasse vælger 10. klasse lidt større i folkeskolen end i efterskolen.

Af de knap 32.000 9. klasse elever, der vælger at fortsætte i 10. klasse, har de 47,0 % valgt at gøre det på en efterskole. 66 % af efterskolernes 10. klasse elever kommer fra en efterskole og 43,3 % fra en folkeskole.⁵

Voldsomme regionale forskelle

Den regionale opdeling⁶ baseres på skolens beliggenhed. Det betyder, at tallene for Hovedstadsregionen er noget misvisende, idet langt hovedparten af efterskoleelever fra denne region går på skoler i de øvrige regioner, ikke mindst Sjælland og Syddanmark.

En stadig større andel af elevtallet på de gymnasiale uddannelser kommer fra en efterskole. Tilmeldingerne i år viser, at 30,1 % af de knap 46.000 der har valgt en gymnasial uddannelse kommer fra en efterskole.

Der er imidlertid store regionale forskelle. Størst er andelen i region Syddanmark, hvor 45,5 % af de gymnasiale tilmeldinger kommer fra efterskoleelever (og hvor efterskolerne udgør 41,1 % af afgangseleverne), og mindst i Hovedstadsområdet, hvor kun 3,7 % kommer fra efterskoleelever (og hvor efterskoleeleverne udgør 4,1 % af afgangseleverne).

³ Afgangselever er elever, der efter 9. eller 10. klasse foretager andet valg end 10. klasse. 46,8 % af efterskolernes 9. klasse elever vælger at fortsætte i 10. klasse, og 1,2 % af 10. klasse eleverne tager endnu et år i 10. klasse.

⁴ Der er ikke foretaget en særskilt analyse af afgangseleverne fra specialundervisningsefterskolerne, så vi ved ikke, om de 41 valg af EGU, 97 af STU og 211 af produktionsskole eller ungdomshøjskole primært kommer fra disse elever.

⁵ Når næsten 13 % af efterskolernes 9. klasse elever vælger at vende tilbage til folkeskolen eller den kommunale ungdomsskole for at tage 10. klasse der, kan det både skyldes forskelle i 10. klasse tilbud, og det forhold, at det er dyrt at gå mere end ét år på efterskole.

⁶ Opgørelsen over de unges valg bygger på Optagelse.dk, som fra 2009 har været obligatorisk for elever fra 9. og 10. klasse.

9. og 10. klasse efterskoleelevers andel på udvalgte uddannelser og fordelt på regioner

Region	10. klasse	Erhvervsudd.	Gymnasial udd.	Afgangssandel ⁷
Hovedstad	1,7 %	4,8 %	3,7 %	4,1 %
Sjælland	9,3 %	25,9 %	31,5 %	30,4 %
Syddanmark	17,8 %	30,8 %	45,5 %	41,1 %
Midtjylland	19,9 %	31,7 %	39,5 %	37,0 %
Nordjylland	18,6 %	36,0 %	35,0 %	35,3 %
I alt	13,8 %	26,3 %	30,1 %	28,9 %

Vælger man at se på afgangseleverne fra 10. klasse tegner der sig følgende mønster:

10. klasse afgangselevernes valg fordelt på regioner

Region	Erhvervsudd.	Gymnasial udd.	Efterskoleandel
Hovedstad	6,7 %	11,2 %	9,8 %
Sjælland	38,4 %	62,1 %	51,2 %
Syddanmark	33,9 %	51,3 %	54,6 %
Midtjylland	44,7 %	54,7 %	52,3 %
Nordjylland	37,3 %	56,3 %	51,2 %
I alt	33,9 %	51,3 %	45,5 %

Læsevejledning: Når vi ser på alle afgangselever fra 10. klasse – i alt knap 32.000 udgør efterskoleandelen 45,5 %. Godt 8.600 vælger en erhvervsuddannelse, og heraf udgør afgangselever fra efterskolernes 10. klasse 33,9 %, men udenfor Hovedstadsregionen mellem 50 og 60 %. Tilsvarende af de 20.600, der har valgt en gymnasial uddannelse kommer 45,5 % fra en efterskoles 10. klasse, men i regionerne udenfor Hovedstaden udgør efterskoleandelen over 50 %.

Af de knap 46.000, der har tilmeldt sig en gymnasial uddannelse, kommer de godt 25.000 fra 9. klasse og de knap 21.000 fra 10. klasse, men af disse knap 21.000 fra 10. klasse kommer mere end halvdelen fra en efterskole 10. klasse, og andelen er meget markant i region Sjælland og Nordjylland.

Af de 15.500, der har tilmeldt sig en erhvervsuddannelse, kommer knap 7.000 fra en 9. klasse og godt 8.500 fra 10. klasse. Af sidstnævnte udgør efterskoleeleverne en tredjedel.

Alle afgangselevers valg fordelt på regioner

	Erhvervsuddannelse			Gymnasial uddannelse			Eftersk.andel
	Alle.	Folkesk.	Eftersk.	Alle	Folke	Efter	
Hovedstad	17,7 %	19,3 %	21,0 %	75,1 %	75,6 %	69,1 %	4,1 %
Sjælland	25,3 %	28,6 %	21,5 %	69,5 %	67,2 %	72,0 %	30,4 %
Syddanmark	25,6 %	31,3 %	19,2 %	68,6 %	63,6 %	76,0 %	41,1 %
Midtjylland	24,0 %	27,7 %	20,6 %	68,6 %	64,4 %	73,2 %	37,0 %
Nordjylland	29,5 %	30,5 %	30,0 %	63,8 %	62,6 %	63,2 %	35,3 %
I alt	23,7 %	26,4 %	21,6 %	69,7 %	67,9 %	72,5 %	28,9 %

Læsevejledning: Afgangseleverne fra efterskolernes 9. og 10. klasse udgør 28,9 % af samtlige afgangselever, men deres andel er helt oppe på 41,1 % i region Syddanmark. Tabellen illustrerer, at der i valg af erhvervsuddannelse er meget lille forskel på folkeskole og efterskole elever i region Hovedstad og Nordjylland, men markant forskel i øvrige regioner. Også ved valg af gymnasial uddannelse er der minimal forskel mellem folke- og efterskole i Nordjylland, medens forskelle er meget markante i de øvrige regioner. I tallene for valg af gymnasial uddannelse tæller ikke mindst de private grundskolers høje gymnasiale frekvens ind, hvorved kolonnen "alle" får højere frekvenser end tallene for folke- og efterskole alene giver anledning til.

Efterskolerne har i alt godt 9.000 elever, der afslutter 9. klasse, og heraf fortsætter godt 4.200 i 10. klasse. Ca. 14.500 går ud af efterskolernes 10. klasse. I modsætning hertil forlader knap 47.000 folkeskolens 9. klasse, og heraf fortsætter 22.500 i 10. klasse. Fra folkeskolen går knap 12.000 ud efter 10. klasse.

⁷ Afgangssandel er andelen, der efter 9. eller 10. klasse ikke vælger 10. klasse

Ser vi alene på afgangseleverne er det tydeligt, at efterskoleeleverne fra region Syddanmark, Sjælland og Midtjylland i klart højere andel end folkeskoleafgangseleverne vælger en gymnasial uddannelse, medens det omvendte er tilfældet i Hovedstadsområdet. Samtidig er det interessant, at efterskoleeleverne i højere grad end folkeskoleeleverne vælger en erhvervsuddannelse i Hovedstadsområdet, medens det modsatte er tilfældet i de øvrige regioner.

Lands gennemsnittet for valg af gymnasial uddannelse er 69,7 %. Som det fremgår, ligger valg af gymnasial uddannelse blandt efterskoleelever betydeligt over gennemsnit undtagen i Nordjylland og Hovedstadsområdet.

Betydningen af 10. klasse for tilgangen til erhvervs- og gymnasiale uddannelser

	Alle elever		Folkeskole		Efterskole	
	Erhvervs.	Gymnasial	Erhvervs.	Gymnasial	Erhvervs.	Gymnasial
Hovedstad	53,8 %	27,6 %	37,6 %	15,7 %	74,6 %	82,8 %
Sjælland	48,6 %	45,8 %	25,8 %	14,9 %	69,9 %	81,8 %
Syddanmark	56,8 %	53,2 %	25,7 %	13,3 %	70,9 %	72,5 %
Midtjylland	57,3 %	52,1 %	24,6 %	12,2 %	71,0 %	77,1 %
Nordjylland	58,7 %	50,6 %	28,9 %	18,1 %	73,0 %	79,0 %
I alt	55,3 %	44,9 %	28,0 %	14,4 %	71,3 %	76,6 %

Læsevejledning: 13.815 efterskoleelever vælger en gymnasial uddannelse – heraf kommer 10.580 eller 76,6 % fra 10. klasse. Tilsvarende kommer 2.929 af de 4.108 – 71,3 % - af de efterskoleelever, der har valgt en erhvervsuddannelse fra 10. klasse. Folkeskolens elever vælger tydeligvis primært den gymnasiale uddannelse efter 9. klasse, medens billedet for erhvervsuddannelserne er lidt mere blandet. Især de unge i Hovedstadsregionen har valgt gymnasial uddannelse efter 10. klasse og i denne region formår efterskoleelevernes anderledes valg ikke at forrykke balancen i modsætning til de øvrige regioner og lands gennemsnittet.

Som tabellen viser, er der meget stor forskel i valg af ungdomsuddannelse, når man sammenligner afgangseleverne fra 10. klasse i folke- og efterskolen. I Hovedstadsområdet forekommer valget af en erhvervsuddannelse efter 10. klasse hyppigere, uanset om man kommer fra folke- eller efterskolen. Det helt overvældende indtryk af tabellen er imidlertid, hvor stor en andel af efterskoleeleverne til de to ungdomsuddannelser, der kommer fra efterskolernes 10. klasse. 71,3 % af de 4.100 elever, der har valgt en erhvervsuddannelse efter efterskolen kommer fra 10. klasse, og hele 76,6 % af de 13.815 elever, der efter efterskolen går i gang med en gymnasial uddannelse kommer også fra 10. klasse.

Eftersom der kun er ringe forskel på andelen af folke- og efterskoleelever, der efter 9. klasse går i gang med en gymnasial uddannelse, er det således tydeligt af de to foregående tabeller, at efterskolernes 10. klasse i meget høj grad bidrager til at reducere forskellene i uddannelsesvalg mellem Hovedstadsområdet og landets øvrige regioner. Det er ikke til at vide, hvad konsekvensen af at afskaffe 10. klasse eller gøre det endnu dyrere at vælge dette klassetrin vil få, men meget tyder som det fremgår på alvorlige konsekvenser udenfor Hovedstadsområdet.

Bilag om gymnasialt valg, skoleform og region:

Totalt set har 45.923 tilkendegivet, at de har foretaget et gymnasialt valg efter 9. eller 10. klasse. Heraf kommer 53,2 % fra folkeskolen, 30,1 % fra efterskolen og 16,1 % fra øvrige skoletilbud.

Blandt de elever, der har foretaget et gymnasialt valg kommer 55 % fra 9. klasse og 45 % fra 10. klasse, men fordelingen er meget forskellig blandt folkeskole og efterskoleelever. Blandt de folkeskoleelever, der vælger gymnasialt kommer 73 % fra 9. klasse, medens det blandt efterskoleeleverne er sådan at 77 % kommer fra 10. klasse. Forskellen i valgmønster er således meget stor.

Derved bliver det også således, at medens folkeskolens 9. klasse bidrager med hovedparten af gymnasiale valg efter 9. klasse, bidrager efterskolens 10. klasse med over halvdelen af gymnasiale valg efter 10. klasse.

Gymnasialt valg	i alt	folke	efter	øvrige
Fordeling på skoleform		53,2%	30,1%	16,7%
fra 9. klasse	55,1%	72,9%	23,4%	55,4%
fra 10. klasse	44,9%	27,1%	76,6%	44,6%
Fordeling på skoleform		100,0%	100,0%	100,0%
fra 9. klasse	100,0%	70,4%	12,8%	16,8%
fra 10. klasse	100,0%	32,1%	51,3%	16,6%

Ser vi dernæst på valg fordelt på regioner, er det især forskellen mellem mønsteret i Hovedstadsregionen og det øvrige land, der er slående.

Gymnasialt valg	Hoveds.	Øvrige	Hoveds.	Øvrige	Hoveds.	Øvrige	Hoveds.	Øvrige
	Alle skoler		Folkeskoler		Efterskoler		Øvrige skoler	
fra 9. klasse	72%	49%	78%	70%	17%	24%	66%	50%
fra 10. klasse	28%	51%	22%	30%	83%	76%	34%	50%

Medens det gymnasiale valg fordeler sig ligeligt på afgang fra 9. og 10. klasse udenfor Hovedstadsregionen, er det i Hovedstadsregionen især et valg efter 9. klasse, og hele 78 % af folkeskoleeleverne med gymnasialt valg i Hovedstadsområdet vælger dette efter 9. klasse. Blandt efterskoleeleverne er det ligeså markant, at valget foretages fra 10. klasse uanset om eleven kommer fra en efterskole i Hovedstadsregionen eller det øvrige land.

	Hoveds.	Øvrige	Hoveds.	Øvrige	Hoveds.	Øvrige	Hoveds.	Øvrige
	Alle skoler		Folkeskoler		Efterskoler		Øvrige skoler	
Andel af 25.288 gym. i 9. klasse	34%	66%	25%	45%	0%	12%	8%	9%
	100%		70%		13%		17%	
Andel af 20.635 gym. i 10. klasse	16%	84%	9%	24%	2%	50%	5%	11%
	100%		33%		51%		16%	
Andel af alle 45.923 gym. valg	26%	74%	18%	35%	1%	29%	7%	10%
	100%		53%		30%		17%	

Tabellen viser, at blandt de 25.288 elever, der efter 9. klasse har foretaget et gymnasialt valg, kommer 70 % fra folkeskolen, og heraf 25 % folkeskoler i Hovedstadsområdet og 12 % fra efterskoler i de øvrige regioner.

Tilsvarende viser tabellen, at blandt de 20.635 elever, der efter 10. klasse har foretaget et gymnasialt valg, kommer 51 % fra efterskoler, og heraf 50 % fra skoler udenfor Hovedstadsregionen. I alt kommer 84 % af de gymnasiale valg efter 10. klasse fra skoler udenfor Hovedstadsregionen.